

ՄԱՄՈՒԼԻ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ք. Երևան

23 նոյեմբերի 2020թ.

ԱՂՔԱՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՆՈՐ ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆ ԸՍՏ 2019 ԹՎԱԿԱՆԻ ՏՆԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԵՆՍԱՊԱՅՄԱՆՆԵՐԻ ԱՄԲՈՂՋԱՑՎԱԾ ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ (ՏՏԿԱՀ)

Հանրության շրջանում աղքատության վերացումը և անհավասարության նվազեցումը Հայաստանի Հանրապետությունում (ՀՀ) ոլորտային քաղաքականության կարևորագույն նպատակներից են: Այդ նպատակների իրագործման առաջընթացը մշտադիտարկման ենթարկելու և փաստերի վրա հիմնված հանրային քաղաքականության ձևավորմանն աջակցելու համար տնտեսական բարեկեցության ու աղքատության մակարդակի գնահատումը պետք է լինի ճշգրիտ և ժամանակին: Աղքատության և անհավասարության մշտադիտարկումը պահանջում է մեթոդաբանության ու տվյալների հավաքման գործընթացի պարբերական վերանայում՝ բնակչության ներկա կարիքները, նախասիրություններն ու կենսամակարդակն արտացոլելու նպատակով:

Համաշխարհային բանկը (ՀԲ) Վիճակագրական կոմիտեի (ԱՐՄՍՏԱՏ) խնդրանքով սպառման զամբյուղի ձևավորման և աղքատության գնահատման մեթոդաբանության մասով տեխնիկական խորհրդատվություն է տրամադրել դեռևս 2008 թվականին, երբ երկիրը 2008-2009թթ. համաշխարհային ֆինանսական ճգնաժամի պատճառով տնտեսական անկում էր ապրում:

2009-2018թթ. ժամանակահատվածում ՀՀ-ում աղքատության տարեկան գնահատումը հիմնված է եղել տնտեսությունում գների մակարդակի փոփոխությունների համեմատ աղքատության գծերի տարեկան վերանայման վրա՝ սպառողական գների ինդեքսի (ՍԳԻ) կիրառությամբ: Թեպետ վերոնշյալով աղքատության գիծը համապատասխանեցվում է գնաճին, այս մոտեցումը հաշվի չի առնում ժամանակի ընթացքում բնակչության փոփոխվող վարքագիծն ու նախասիրությունները:

2019 թվականին ՀԲ-ն կրկին աջակցություն է ցուցաբերել ԱՐՄՍՏԱՏ-ին սպառման ազգային ազրեգատի և աղքատության գծերի ձևավորման ու վերանայման մասով՝ հիմնվելով տվյալ տարվա ՏՏԿԱՀ-ի տվյալների վրա: Վերահաշվարկված սպառման զամբյուղը և աղքատության գծերն արտացոլում են փոփոխություններն այնպիսի գործոնների մասով, ինչպիսիք են հայաստանյան հանրության շրջանում սպառման օրինաչափությունները, ծախսային վարքագիծը, ժողովրդագրական ցուցանիշների կառուցվածքը և այլն:

Նման ճշգրտումները բնական են և համապատասխանում են միջազգային լավագույն փորձին: ՀՀ-ում դինամիկ փոփոխվող հանրության շրջանում դրանք պետք է հաճախակի իրականացվեն (օրինակ՝ յուրաքանչյուր հինգ կամ վեց տարին մեկ):

2019 թվականի համար գնահատված աղքատության մակարդակները 2009 թվականի սպառման զամբյուղի և մեթոդաբանության վրա հիմնված աղքատության գնահատման ցուցանիշներից տարբերվում են երեք առումով.

ա) սպառման ազրեզացված ցուցանիշը հաշվարկվել է ՏՏԿԱՀ-ի վերանայված

հարցաշարի տվյալների հիման վրա¹,

բ) ՏՏԿԱՀ-ում կիրառվել է տվյալների հավաքման նոր մեթոդ՝ գրասալիկի (պլանշետ) միջոցով,

գ) փոփոխվել է աղքատության գծերի հաշվարկման մեթոդաբանությունը:

Սրանք կարևոր բարելավումներ են, որոնք համահունչ են կենսամակարդակի գնահատման միջազգային լավագույն փորձին, սակայն թույլ չեն տալիս ապահովել նախորդ տարիների համապատասխան ցուցանիշների հետ համադրելիությունը: Այդուհանդերձ, նոր մեթոդաբանությունն ավելի ճշգրիտ է արտացոլում տնային տնտեսությունների սպառման ծավալն ու կառուցվածքը:

ՀՀ-ում աղքատության գնահատականի հիմքում ընկած է «հիմնական կարիքների արժեքի» (ՀԿԱ) մեթոդը: ՀԿԱ-ի էությունը սպառման ՏՏԿԱՀ-ով փաստագրված այն զամբյուղի դրամական արժեքի գնահատումն է, որն անհրաժեշտ է տնային տնտեսությունների պարենային և ոչ պարենային հիմնական կարիքները հոգալու համար: Այս դրամական արժեքը կոչվում է «աղքատության գիծ»:

Աղքատ են համարվում այն տնային տնտեսությունները, որոնց սպառումը ցածր է այդ զամբյուղի արժեքից, այսինքն՝ գտնվում է աղքատության գծից ներքև: Մասնավորապես, ՀՀ-ում տնային տնտեսությունների բարեկեցության մակարդակը որոշվում է մեկ չափահաս անձի հաշվով՝ ընդհանուր ամսական սպառման արժեքով:

Տնային տնտեսության սպառման ազրեզացված ցուցանիշը (այսինքն՝ տնային տնտեսության մեկ չափահաս անձի հաշվով ընդհանուր ամսական սպառումը) հաշվարկվում է յուրաքանչյուր տարի՝ ելնելով սպառման վերաբերյալ ՏՏԿԱՀ-ի միջոցով հավաքված տեղեկություններից, որոնք ներառում են մանրամասն տվյալներ ինչպես պարենային, այնպես էլ ոչ պարենային ապրանքների սպառման և ծախսերի վերաբերյալ:

Նոր մեթոդաբանությամբ փաստագրված աղքատության գիծը դրամական արտահայտությամբ ներկայացնում է (պարենային և ոչ պարենային) ապրանքների և ծառայությունների արժեքը, որն արտացոլում է տվյալ երկրում կենսամակարդակի նվազագույն մակարդակը:

Նվազագույն սպառման զամբյուղը ներառում է երկու բաղադրիչ՝ նվազագույն պարենային զամբյուղ և հիմնական ոչ պարենային ապրանքների ու ծառայությունների սպառում:

ՀՀ-ում հաշվարկվում է աղքատության երեք տարբեր գիծ.

ա) պարենային աղքատության գիծ, որն արտացոլում է օրվա ընթացքում մեկ միջին անհատի բնականոն գործունեությունն ապահովելու համար անհրաժեշտ նվազագույն էներգետիկ պահանջը (ՆԷՊ) բավարարող սպառումը (ՀՀ ժողովրդագրական առանձնահատկություններից ելնելով՝ 2019 թվականին մեկ անձի համար օրական միջին ՆԷՊ-ը հաշվարկվել է 2 307 կիլոկալորիայի (կկալ) չափով),

¹ Օրինակ՝ փոփոխվել է ընթացիկ ծախսերի, սպառման օրագիրը, և տնային տնտեսությունների կողմից սպառման վերաբերյալ տեղեկությունները հավաքվում են 14 օրվա ընթացքում՝ ՏՏԿԱՀ 2018-ում կիրառված 30 օրվա փոխարեն:

բ) աղքատության ստորին գիծ, որը հաշվարկվում է պարենային աղքատության գծին ավելացնելով հիմնական ոչ պարենային ապրանքների և ծառայությունների սպառման ցածր մասնաբաժինը,

գ) աղքատության վերին գիծ, որը հաշվարկվում է պարենային աղքատության գծին ավելացնելով հիմնական ոչ պարենային ապրանքների և ծառայությունների սպառման բարձր մասնաբաժինը:

Բացի այդ, հաշվարկվում է աղքատության միջին գիծ, որն աղքատության ստորին և վերին գծերի միջինն է:

Նոր մեթոդաբանությամբ 2019թ. ՏՏԿԱՀ-ի արդյունքները գտնվում են վերջնական ամփոփման փուլում և պատրաստ լինելուն պես կհրապարակվեն առաջիկայում:

Պարզաբանումների համար տեղեկատու՝

☎ 011 524 326 Տնային տնտեսությունների վիճակագրության բաժին

☎ 011 523 356 Վիճակագրական տեղեկատվության տարածման բաժին